

Становище

За дисертацията на Калин Йорданов Кирилов за присъждане на образователната и научна степен *доктор* на тема **„Кръстоносните походи: реликви и чудеса”**

Като научен ръководител на докторанта имах възможност да следя непрекъснато неговата работа. Веднага заявявам, че, според мен, съдържанието на изследването е напълно коректно по отношение на темата и отговаря изцяло на заглавието. Намерението да се проследи една специфична дейност, която върви успоредно с войната и дипломацията по време на кръстоносните походи е осъществено с успех. Впрочем този аспект от развитието на кръстоносното движение е по-малко популярен сред изследвачите и това дава възможност на дисертанта да направи някои важни приноси.

Проучването на Калин Йорданов напълно естествено тръгва от общия въпрос за реликвите, разпространението на култа към тях и *furta sacra* (свещените кражби). Преклонението към реликвите и героизацията на онези, които ги придобиват, дори със сила или измама, отваря пътя на кръстоносците към откровени грабителства и трупането на тленни останки от светци, които по-късно са дарявани или продавани в Западна Европа. Дисертантът гради своето изследване върху солидна изворна основа, като ползва както западноевропейски, така и византийски и арабски историци. Списъкът на използваните средновековни автори е внушителен и е показателен за сериозността на представеното проучване. Съвременната историография обема предимно литература, посветена директно на темата.

В своята работа К. Йорданов разглежда в хронологичен ред походите от края на XI до втората половина на XIII в., обикновено определяни като „класически”. Всъщност това е и златното време на реликвите и на

митологията, която възниква около тях. Едновременно с това той прави доста сполучлив опит да отдели реликвите по значимост, като посвещава отделни проучвания на Господнето копие и Честния кръст, които сами по себе си са обособена част от историята на кръстоносните походи, в които поклонничеството и войната имат равен дял. Затова и придобиването на тези реликви се третира наравно с военните победи, а по-късно тяхната загуба като прокоба за последвало рухване на кръстоносните държави в Отвъдморските земи. Съвсем уместно дисертантът отбелязва, че приемането на поклонници в тези територии се превърнало едновременно и в повод за съществуването на тези държави, и в начин на живот, при който чистата вяра се смесвала както с дарителство, така и с търговия, а нерядко и с откровени измами.

Много добре се е справил авторът и с темата за литературата, посветена на чудесата, които възникват около реликвите. Той специално отбелязва съществуването на система от топоси, които задължително съществуват във всеки един от разказите – чудеса около откриването, определено място на действието – Източното Средиземноморие, различна конфесионална среда и липсата на уважение към реликвата. Когато става дума за мощи на светец – винаги се предполага желание от негова страна да напусне мястото, следва преодоляване на препятствия по пътя с помощта на реликвата и установяването на тяхната автентичност.

Друг важен аспект на темата, върху който спира вниманието си дисертантът е превръщането на самите кръстоносци в мъченици и постепенното създаване на специфични култове около тях. Някои от тях се превръщат в литературни герои, а гробовете на други просто стават места за поклонение и част от историята на християнството.

Смятам, че дисертантът се справи успешно със своята задача. Неговото изследване е несъмнен принос към проблематиката не само в българската историография. И, което съвсем не е за пренебрегване,

работата му е написана с добър и четивен стил. Затова си позволявам да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят напълно заслужено на Калин Йорданов Кирилов научната и образователна степен *доктор*.

София, 15. юни 2011

Проф. дин Красимира Гагова